

Василь СКРИПКА (1930-1997)

- професор, викладач

Криворізького педінституту,
україніст, фольклорист.

Народився 1930 року в
с.Базавлук Апостолівського
району на Криворіжжі.

Закінчив Дніпропетровський
університет та аспірантуру в
Києві (Інститут літератури

Академії наук), спеціалізувався
на вивченні чеського
фольклору. 1972 року був

відрахований з інституту за
інакомислення. З 1986 року - в
Кривому Розі, доцент кафедри
української літератури
місцевого педінституту.

Активно співпрацював з
редакціями журналів "Кур'єр
Кривбасу" (Кривий Ріг) та
"Неопалима купина" (Київ).

Нарис-автобіографія "Мій
курікулюм..." публікується за
виданням "Кур'єр Кривбасу"
(число 33, 1995 рік).

*Василь Скрипка.
Київ. 1981 рік.*

* Начерк автобіографії.

Дитинство і дівочі літа моєї матері Ганни пройшли в наймах, бо, звісно, як воно жити при вітчимові, що взяв удову з п'ятьма дітьми, додавши і свого шостого. Не до розкошів було і батькові Микиті: у сім'ї ладувала мачуха, бо рідна мати з роду Сулимів, - ставна і красива, за переказами, - чомусь померла, полишивши чотирьох синів (Демида, Микиту, Кіндрата і Пилипа) та п'яту доньку. Тож батько під час весілля одержав від мого діда Луки Андрійовича (царство йому небесне, помер у голод 1947 року) у посаг повстаню бурку з відлигою од дощу. Молодожони пішли договувати чужого діда, де я в чужій хаті й народився 16 квітня 1930 року (рік Коня за гороскопом). С. Базавлук, Апостолівського району, розкинулось поблизу вітки, що йде на Дніпропетровськ.

Пам'ятаю, як наді мною хилитається небо і земля: мене, першенького у батьків, пухлого, несуть навперемінку на руках сім кілометрів до села Василівка мої молоді дядько Василь і тітка Віра. Манюньою чашечкою, схожою на лампаду, бабця Соня відходила мене козячим молоком. Ще з того віку згадується, як я, запертий батьками в хаті, через сіни, вибивши чаплією зверху крючка до конюшні, вибрався надвір і пішов у поле шукати матір. Прямував навпростець через оранку, в осінньому тумані орієнтиром мені була малинова материна спідниця. Як виявилось, придибав я до інших людей, які мене посадили на воза, підгодували і увечері привезли додому.

Перегода ми перебралися південніше у степи, де люди обживали поруйноване під час розкуркулення село Подидар (поди даровані), 1,5 км від ст. Нива Трудова. Власне, на хуторі не було ні школи, ні крамниці, ні коровника, ні електрики - та нічогісінько. Якось на звітних зборах колгоспу поставили питання, щоб провести світло. Голова цинічно зауважив: "Ви там усі злодії, то вам, чим темніше, тим краще". Так і жили. Учитись ходив за 3-4 км до більших сіл. Збереглось фото з 47-ого року, уже ж ніби парубійко: лице - шкіра і кості, як ото показують по ТБ виснажених із Індії чи Сомалі. Врятували нас ховрашки, яких я в канікули, після 3-ї чверті, "вилів" до сотні.

Зараз же по закінченні університету, Дніпропетровського, мені усміхалася аспірантура - на кафедрі української літератури. Дуже стояв за мене її завідуючий - Іван Кирилович Чапля, була характеристика-рекомендація ректора, ствердно у цілому поставилася до моєї кандидатури і декан. Як мені переказав історик, член партбюро, її репліку: "Я знаю, що є такий студент, хоча він ні разу не переступав порога мого

Василь СКРИПКА

Василеві Скрипці
двадцять два.
м. Дніпропетровськ.
1952 рік.

Мій курікулюм...

кабінету". Мене "прокотили": з усіх предметів виставили "трійки", - випускнику, який за роки навчання мав з усіх предметів лише "відмінно", в т. ч. і з латини (єдиний у групі). Біда прийшла з того боку, звідки й слід було її чекати: не піддався на умовляння вступити в КПРС. Ще й ткнув пальцем на одного дурбеса, що я з ним не можу бути в одній партії, і хоча він був від мене на три курси старшим, ми стикалися по науковій студентській роботі - він керував товариством, а я - тим же сектором профкому університету. Через три роки, під час випадкової зустрічі в місті завідувач кафедри знову запропонував йти до нього, я відмовився, а він на прощання докинув:

- Ідьте до Києва. Ви там поступите.

Поступив. У мене є документ, де М. Рильський як директор (під його головуванням я й екзамен вступний тримав) сам себе призначив моїм науковим керівником.

1959-ого року організована група славістики. Мені запропоновано спеціалізуватися по чеському фольклору. Керівником призначено завкафедри фольклористики Московського університету М. І. Кравцова. Дисертація "Українська, чеська та словацька народна лірика" (компаративне дослідження) захищена 1969 р., вийшла книгою 1970.

Ще в 1964 р. в пресі надрукував симптоматичну статтю "Перекрити потік одноденок" проти новаторів доби. У 1968 брав участь у VI Міжнародному з'їзді славістів у Празі. Клопотався й раніше про поїздку до чехів. Пам'ятаю, доки хлопці в лабораторії звукозапису налаштовують до прослуховування Максиму Тадейовичу плівку, я пропоную йому на підпис двосторінкову програму свого 10-місячного стажування в Карловому університеті.

- А ви думаєте, що поїдете? - з гумором питає Максим Тадейович.

- Та обіцяють у Мінвузі, шляхом обміну аспірантами.

- Добре-добре, - підписує.

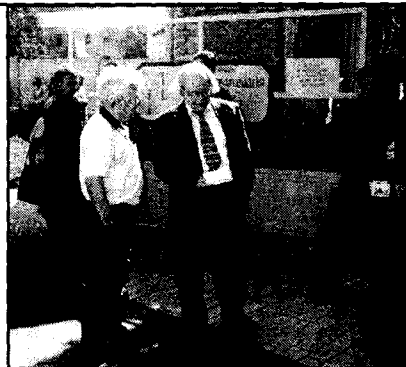
Звісно, нічого з того не вийшло. Вже після смерті Максима Рильського, як мене інформували і не друзі, а просто доброзичливі люди (були у важкі часи такі!), на партбюро: "Кого пускати? І куди пускати? Як він наших радянських вчених обзиває "моськами", а буржуазного вченого Грушевського називає "Слоном".

У 1967 та 1969 рр. був запрошений з Академії до прийому вступних

Київ. 1960-ті роки. Першотравень.
Василь Скрипка поруч з істориком
Костем Гуслистим та
композитором Богданою Фільці.

229

Іван Драч та Василь Скрипка.
1997 рік. Київ.

Молодий вчитель Василь
Скрипка в Дніпропетровську.
1955 рік.

екзаменів у КДУ, трохи наробив "рикошету": замість поставити не вище "трійки" "політичному рецидивісту" (так мене інформували) А. Лупоносу, вивів йому п'ятірку (писав пояснення на ім'я ректора з цього приводу). Декому ж вліпив "двійку" - до ЦК пішов донос, що В. С. зрізає на екзаменах дітей комуністів, а дітям "буржуазних націоналістів" ставить "п'ятірки". Звісно, чистісінька буза.

Ну, хто винен, що діти бували такі дурні, як і їх батьки! Після більше не запрошували мене до фешенебельного корита. 1969 р. - голова ДЕК у Криму. "Дикувата" частина звіту надрукована в "Українському віснику", (Париж-Балтимор, 1972 р.). У тому часі написав трактат "Пісні гідропонним способом" (150 стор.), з обережності дав почитати лише двом - В. Стусу та Є. Сверстюку. Лист - відгук Василя - друковано у ж. "Слово і час" (№10. - 1990).

Енергетичне поле мого ества проламливалось з канонів. Після розгляду мого рукопису про козацькі, чумацькі та рекрутські пісні у 1972 р. протягом 24 годин був відрахований з інституту. Це - наслідок. Собака заритий в іншому. Пішли дні поза академзоною. І стало тихо в небесах.

*За птахом птах, за птахом птах,
За птахом птах - повідлітало...*

- писав поет у шістдесяті.

Не було жалю, чи не моїм колгоспним походженням децю пояснюється? Батьки страждали все життя, бо заробляли копійчки і грами. А за які шиші я маю право на розкоші! Тужив тяжко за одним, що вже не зможу так запекло йти в люди і схоплювати з губ їх невмируще слово.

"Партійні парки" допряли мою нитку. Чую єхидне: "Щоб самому дивитись і доповідати про бачене (був такий інструктаж у віце-президента перед Прагою), треба ще за тобою наглядати! Славіст називається..." Гірка правда. Тепер аж хочу розповісти один епізод, який я утаїв від радорганів.

Йде нас четверо по Карловому мосту до Градчан та й милуємось скульптурними дивами. Уже наприкінці, ліворуч, привернула увагу здаля якась яскиня. На здивоване запитання однієї з дам: "Що то?" - співзвучне чеському "цо то?" - відповів дідусь, що шкорбав назустріч: "То су завржені

Василь СКРИПКА

Мій курикулюм...

*Кривий Ріг. Гуманітарний корпус
педуніверситету. Тут останні
роки працював Василь Скрипка.
Фото 2000 року.*

*Київ. Відділ славістики Інституту
мистецтвознавства, фольклору
та етнографії АН УРСР.
Крайній ліворуч - Василь Скрипка.
Фото 1964 року.*

комуністи". Усмішка грайливо забриніла на його вустах, аж відкрила дуплястого рота. Мої колеги второпали одне загальнопоширене слово, але до чого - смисл цього речення, явно, схоромний, не збагнули. Тоді до мене: "Що він сказав?" Я відкрутився, що не розібрав, а самого душив сміх: "то ув'язнені комуністи" - мудро страктовано злигодні перших християн. Та я тоді готовий був чехам небо прихилити, а не то клепати на старого!

А "стукачів" не бракувало. Один з москвичів скаржився у Празі, що його зірвали опівночі, мовляв, "паняй", а цей вояж йому до одного місця. Або "науковець із Саратова", став за мною до віконечка пресцентру. То я назвав прізвище - і мені принесли різне тлачиво (друк), а йому шиш. А він же діяв за інструкцією, що люди роблять, те й ти роби. А не врахувала "червонопика мармиза", що ми за півроку по 30 крб. перерахували на матеріали з'їзду. Смішно було дивитися на вдяганку того "науковця": світлий костюм кольору кави з молоком, з комбінованої білої з коричневим шкіри туфлі, які я не те що не зносив у житті ні разу, а й на людях не бачив, хіба що читав про таку взувачку пізніше у романі П. Загребельного про США "Намилена трава".

Одного разу керівник нашої групи вичитав мені: "Ви поїхали до Праги тільки тому, що я за вас поручився. Ніде не вештайтесь сам". Це дратувало, навівало печаль. Парадокс, але пізніше я співчутливо ставився до професійних "кагабешників", що вони підлягають вказівкам нікчемних урядовців, науковців-референтів, кар'єристів, троглодитів, демагогів.

Свого почуття обурення я не міг стримати, особливо під час розмови з начальником контррозвідки, зауважив, що в моїх писаннях нема крамоли.

- Так ми даром вами займались?!

- Та й даром. Як почалася "шелестівщина", то однієї книги, навіть надавши їй назви УНР ("Україна наша радянська"), замало, треба було довести, що не все гаразд з інтелігенцією. Так широко мели, що й мене, безневинного підмели. Я зіграв роль статиста.

На закид, що я дуже стою за традиції, говорив, мов, усе навколишнє з часом стає традицією, і не хотілося б, щоб дороге нам так само обпльовувалося. А потім, хто може пояснити чому "Пісню про рушник",

*В гостях у Івана Бровка.
Київ, березень 1995 року.
Серед інших - Василь Скрипка
та Євген Сєвєрстюк.*

231

*Київ. Байковий цвинтар.
Біля могили Максима Рильського.
Серед присутніх - Іван Козловський
та Василь Скрипка.
Кінець 1960-х років.
З фондів літературного музею
Криворізького педуніверситету.*

як і "Верховину" Машкіна по радіо чути, а така традиційна "Ой на горі та жєнці жнуть"- це показує від 300 років на занепад. Та й вдалися до ганєбного "гебєшники" - шантажували дружину і тещу, тим підключили до проблеми зі мною. Склався прецедент, подібний до описаного М. Хейфецом ("Українські силуети"), - М. Рудєнка за допомогою його дружини готувалися посадити до психушки за те, бач, що підняв руку на Маркса. Вистояли, якщо вважати, що ми живі.

Виїздив до Житомира, де рік викладав у пєдінституті мову.

З 1986 року - у Кривому Розі, доцент кафедри української літератури. З окремих питань нашої духовності виступав на багатьох рєспубліканських конференціях. На Європейському симпозиумі "Фольклор і сучасний світ" у Києві (травень 1990 р.), залучив до аналізу сумну, та надивовижу і веселу сторінку нашого фольклору - пісні про Соловки та розбєченє начальство.

На запрошення у 1991 р. провів кілька семінарів з етнології та літературознавства в Альбертському університеті, виступив з бесідою перед віруючими Едмонта у храмі Св. Івана.

Коло зацікавлєнь нинішніх - творчість

Тр. Зіньковського, І. Багряного, М. Пронченка, слогади про голод 33, 47 рр.

Повертаючись до пережитого і вглядаючись у себе, думаю, важко залишитись собою в бутті зарєгульованому, тоталітарному. Та іншого не дано. Багато втрачено. І всього задуманого не зробив.

м. Кривий Ріг

